

## För barnets bästa? Utredningen om tvångsåtgärder mot barn i psykiatrisk tvångsvård (SOU 2017:111)

(Dnr S2018/00232/FS)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

### Sammanfattning

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig positiv till betänkandets förslag till förändringar i lagstiftningen gällande tvångsåtgärder mot barn enligt lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, förkortad LPT.

### *Samlade kommentarer*

#### **7.3.1 Systematiskt kvalitetssäkringsarbete för minskat behov av tvångsåtgärder**

Myndigheten delar betänkandets uppfattning att det krävs satsningar på kunskap- och kvalitetsutveckling för att de nya bestämmelserna ska få genomslag och för att säkerställa barnrättsperspektivet vid beslut och åtgärder. Myndigheten ställer sig även positiv till förslagen som syftar till att öka insyn, uppföljning och kvalitetsförbättringar i den psykiatriska heldygnsvården, inklusive psykiatriska tvångsvården för barn och unga. Myndigheten instämmer i betänkandets förslag om kvalitetssäkringsarbete och understryker vikten av systematiskt och långsiktigt arbete på vårdinrättningarna för att minska på antalet åtgärder mot barn och unga som vidtas med tvång.

#### **7.3.3 Principen om barnets bästa**

Myndigheten ställer sig positiv till de nya bestämmelserna som tydliggör att barnets bästa ska utredas och särskilt beaktas vid alla beslut och åtgärder som rör barn och som stärker barns rätt till information och att få uttrycka sina åsikter.

Myndigheten instämmer i att det är en brist ur barnrättssynpunkt att nuvarande lagstiftning inte gör skillnad mellan barn och vuxna och delar utredningens mening att det är nödvändigt att införa en bestämmelse om barnets bästa i LTP för att principen om barnets bästa ska få genomslag i praktiken. Myndigheten ställer sig bakom betänkandets förslag att införa en ny paragraf som anger att vid alla beslut och åtgärder som rör barn ska barnets bästa utredas och särskilt beaktas och vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Av denna nya paragraf ska framgå att vården ska bygga på respekt för barnets människovärde och integritet. Myndigheten är också positiv till betänkandets förslag att det ska införas en ny paragraf i LTP om att vid alla beslut och åtgärder som rör ett barn ska barnet fortlöpande få relevant information som är anpassad till barnets ålder, mognad och andra individuella förutsättningar. Myndigheten anser vidare att bestämmelsens genomslag i praktiken kommer vara avhängigt vilken kompetens som finns hos den som samtalar med och informerar barnet, det är därför viktigt med stöd och utbildning i hur man samtalar med barn.

Myndigheten instämmer i utredningens bedömning att förslagen kommer att leda till att barnrättsperspektivet och rättssäkerheten stärks för de barn som tvångsvårdas samt att förslagen bidrar till kvalitetsutveckling inom tvångsvården.

#### **7.3.4 Barns rätt att få information och att få uttrycka åsikter**

Ungdomspolitiken i Sverige, som bygger på barnkonventionen, har stark utgångspunkt i ungas rätt att komma till tals och ungas rätt till makt och inflytande. MUCF anser att det är positivt att utredningen föreslår förstärkningar i barns rätt att bli hörda och komma till tals genom att en ny paragraf införs i LTP som reglerar att barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet och att åsikterna ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Myndigheten understryker vikten av barns och ungas rätt att få information och att få uttrycka sina åsikter och bli hörd enligt barnkonventionen efterlevs.

#### **7.3.5 Barn ska inte få vårdas med vuxna**

Myndigheten ställer sig bakom utredningens förslag att det ska regleras så att barn inte får vårdas tillsammans med vuxna om det inte bedöms vara förenligt med barnets bästa.

#### **7.3.6 Barns rätt till utomhusvistelse och dagliga aktiviteter**

Myndigheten ställer sig också bakom förslaget om att barn ska ha möjlighet till daglig vistelse utomhus liksom till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen.

### **9.6 Konsekvenser för jämställdhet och integration**

MUCF håller med utredningens bedömning att ett stärkt barnrättsperspektiv inom

den psykiatriska tvångsvården kan bidra till att stärka jämställdheten mellan flickor och pojkar och uppnå de integrationspolitiska målen.

## Övrigt

### **Barn och ungas erfarenheter och synpunkter**

Myndigheten anser att det är mycket positivt att utredningen har lagt stor vikt vid att inhämta synpunkter och erfarenheter från barn och unga med egna erfarenheter av psykiatrisk tvångsvård och tvångsåtgärder. Det är värdefullt för utredningens resultat att den kunskap som berörda barn och unga besitter, har tagits tillvara och kunnat bidra konkret till utredningens förbättringsförslag.

### **HBQ-perspektiv**

MUCF noterar att betänkandet inte tar upp hbtq-perspektivet eller berör hur ett stärkt barnrättsperspektiv inom den psykiatriska tvångsvården kan bli ett verktyg i arbetet för icke-diskriminering av unga hbtq-personer och kan bidra till lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. MUCF:s studie Hon Hen Han från 2010 visar att unga homosexuella och bisexuella ungdomar samt unga transpersoner har sämre hälsa än befolkningen som helhet. Siffrorna visar på en dyster hälsosituation för unga hbtq-personer. En fjärdedel av de unga homo- och bisexuella kvinnorna uppger att de har försökt ta livet av sig. Var femte, 19 procent, av 16–25-åringarna i gruppen homosexuella och bisexuella har utsatts för fysiskt våld av en förälder, partner eller annan närstående vuxen. Det är en dubbelt så stor andel som bland unga heterosexuella. Bland de unga homosexuella och bisexuella är det 65 procent av kvinnorna och 48 procent av männen som har blivit bemötta på ett kränkande sätt. Många unga homosexuella, bisexuella och transpersoner har lågt förtroende för polisen, skolan, sjukvården, socialtjänsten och arbetsförmedlingen på grund av att de känner sig diskriminerade i mötet med personalen.

Att hälsan är sämre beror på att unga hbtq-personer i större utsträckning än andra utsatts för diskriminering, våld och hot om våld. Till exempel har var femte ung homo- och bisexuell person angett att de utsatts för fysiskt våld av en närstående. Myndigheten anser därför att det är viktig att personal inom psykiatrisk tvångsvård som möter unga har relevant kunskap och kompetens om unga hbtq-personers levnadsvillkor och hälsosituation för att uppnå en tryggare och mer inkluderande vård för unga oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.

### **Unga vuxna**

Syftet med betänkandet är att stärka rättssäkerheten för de barn som tvångsvårdas och att bidra till kvalitetsutvecklingen av tvångsvården. Med barn avses personer under 18 år. Vi vet att åldersgränsen på 18 år kan vara bekymmersam inom psykiatrin. När en ung människa fyller 18 år och plötsligt får vuxenstatus innebär

detta en stor förändring för den enskilde. Myndigheten vill lyfta det faktum att unga vuxna med psykisk ohälsa är en utsatt grupp. Många unga upplever att det är svårt att hitta en balans i tillvaron. Skolan innebär både prestationsstress och social stress. Tjejer i åldern 16–24 år är den grupp i befolkningen som rapporterar de högsta nivåerna av stressrelaterade besvär. I rapporten När livet känns fel – Ungas upplevelser kring psykisk ohälsa från 2015 har MUCF kartlagt hur unga i åldern 13–25 år som mår dåligt upplever sina svårigheter och vilka strategier man använder sig av för att må bättre. Rapporten visar att det stora flertalet unga som mår dåligt inte får tillräckligt stöd. Myndigheten vill därför påtala att det även kan finnas behov av att tvångsvården vidtar åtgärder för att förbättra kvaliteten och öka personalens kompetens om unga och stärker ungdomsperspektivet för att öka rättssäkerheten och kvaliteten på vården för gruppen unga vuxna mellan 18-25 år.

Sammanfattningsvis anser Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor att betänkandets förslag till ändringar i lagen om psykiatrisk tvångsvård förstärker barnrätts- och ungdomsperspektivet i enlighet med barnkonventionen. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor ställer sig positiv till betänkandet i sin helhet.

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Anna Bohman Enmalm har varit föredragande. Avdelningschef Pontus Ekstedt har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg  
generaldirektör

Anna Bohman Enmalm  
handläggare